

TRYGT OG GODT SKOLEMILJØ – BUØY SKOLE

Forord

Trygt og godt og trygt skolemiljø er delt i 5 deler og gir en oversikt over planer, forskrifter og plikter i forhold skolens arbeid med å skape et et godt og trygt skolemiljø. Formålet er å gi skolens ansatte, samarbeidspartnere og foresatte en innsikt i og en felles forståelse av hvordan skolen arbeider.

Del 1. Rettigheter og verdigrunnlag refererer til barns rettigheter beskrevet i FN barnekonvensjon og formålsparagrafen i opplæringsloven.

Del 2. Hva er krenkende ord og handlinger?

Denne delen tar for seg og forklarer forskjellen mellom begrepene krenkelser og mobbing.

Del 3. Et helhetlig og systematisk arbeid

Beskriver hva som menes med et trygt og godt skolemiljø.

Del 4. Skolens aktivitets- og dokumentasjonsplikt

Denne delen beskriver hvilke plikter skolen har for å håndtere mobbing og krenkelser.

Del 5. Ressursbank.

Her finner du oversikter og skjemaer som vi bruker i arbeidet med et trygt og godt skolemiljø.

Innhold

Forord

Del 1. Rettigheter og verdigrunnlag **4**

FNs barnekonvensjon og Opplæringslovensmiljø

Formålsparagrafen i opplæringsloven angir verdigrunnlaget for skolen.

Del 2. Hva er krenkende ord og handlinger? **7**

Ulike typer krenkelser

Digitale krenkelser

Det er mobbing når

Del 3. Et helhetlig og systematisk arbeid **8**

Fremme et trygt og godt skolemiljø **9**

Skoleregler og plan/årshjul **9**

Relasjoner **10**

Skape en positiv skolekultur **11**

Inkludering og forskjellighet **11**

Samarbeid med foreldrene¹

Del 4. Skolens aktivitets- og dokumentasjonsplikt **12**

Profesjonelle voksne som kan oppdage mobbing **12**

Håndtere mobbing og andre krenkelser **13**

Plikt til å sette inn tiltak og følge opp **16**

Kilder: **20**

Del 5. Ressursbank **22**

Informasjon om statsforvalteren som håndhevingsorgan (§12-6)

Del 1. Rettigheter og verdigrunnlag

Alle barn og unge har rett til å ha et skolemiljø uten mobbing og andre krenkelser. Dette er et mål i seg selv og er viktig for barns lek, utvikling, læring og sosiale tilhørighet.

FNs barnekonvensjon gir barn grunnleggende menneskerettigheter.

Barnekonvensjonen har fire sentrale prinsipper som skal være førende for arbeid med barn:

- Barnets rett til vern mot diskriminering (artikkel 2)
- Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn (artikkel 3)
- Retten til liv og plikten til å sikre utvikling (artikkel 6)
- Barns rett til å bli hørt (artikkel 12)

I arbeidet for et trygt og godt skolemiljø er anerkjennelse av barn og unges opplevelse og medvirkning et grunnleggende prinsipp. Barn skal bli tatt på alvor av profesjonelle voksne som tar ansvar for å følge opp saken når de forteller om hvordan de har det.

I arbeidet med trygt og godt skolemiljø vil det være spesielt viktig å jobbe med;

- **Menneskeverdet**, der de ansatte i skolen skal vise omsorg for og se den enkelte elev, anerkjenne mangfoldet og legge til rette for at alle skal oppleve tilhørighet.
- **Sosial læring og utvikling**, der man blant annet skal ha søkelys på empati, kommunikasjon, samarbeid og selvhevdelse.
- **Folkehelse og livsmestring**, der man skal ha søkelys på å fremme god psykisk helse, hvordan mestre eget liv, selvfølelse og å håndtere tanker, følelser og relasjoner.
- **Et inkluderende læringsmiljø** der elevene oppmuntres og stimuleres til faglig og sosial utvikling, møter trygge og omsorgsfulle voksne, elevmedvirkning og at elevene møter respekt av voksne og medelever.

- **Læringsarbeid og tilpasset opplæring** skal bygge på innsikt i elevenes behov, varme relasjoner og profesjonelle dømmekraft. Elevene skal oppleve motivasjon og læringsglede i undervisningen, og møte et bredt repertoar av læringsaktiviteter og ressurser innenfor forutsigbare rammer.

- **Samarbeid mellom hjem og skole**, der samarbeidet skal preges av god kommunikasjon til det beste for elevene.

Opplæringslovens kapittel 12, §§ 12-2 og 12-3 gir alle elever en individuell rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, inkludering, trivsel og læring.

Formålet med retten er at barn og unge skal være trygge på skolen, de skal oppleve å høre til og å være en betydningsfull del av fellesskapet. Det er viktig å merke seg at skolemiljøet ikke er avgrenset til forhold på skolen i skoletiden, men gjelder for leksehjelpen, på SFO, skoleveien, samt på turer og arrangementer i skolens regi i og utenfor skoletiden. Barna på Buøy skole skal møte åpne voksne som er ærlige og lyttende og som viser at de respekterer, tror på og bryr seg om dem. De skal møte voksne som har mot til å ta barn og unge med på avgjørelser og få tilbakemelding fra dem, og mot til å handle dersom de ser at noen ikke har det bra. Da får vi trygge, rause og modige barn. Disse rettighetene og verdiene ligger til grunn for arbeidet med FNs barnekonvensjon og gir barn grunnleggende menneskerettigheter. Barn skal bli tatt på alvor av profesjonelle voksne som tar ansvar for å følge opp saken når de forteller om hvordan de har det. Skolen skal ha nulltoleranse for krenkelser og drive forebyggende arbeid på området.

Formålsparagrafen i opplæringsloven angir verdigrunnlaget for skolen.

Formålet med opplæringen er blant annet at elevene skal utvikle «kunnskap, dugleik og haldningar for å kunne mestre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet». Et grunnleggende utgangspunkt for all virksomhet i skolen er at elevene skal få realisere sitt potensial, til det beste for seg selv og andre. Overordnet del av læreplanverket utdyper verdigrunnlaget i opplæringslovens formålsparagraf, og beskriver det grunnsynet som skal prege den pedagogiske praksisen i hele grunnopplæringen.

Del 2. Hva er krenkende ord og handlinger?

Ingen elever skal bli utsatt for krenkende ord eller handlinger på skolen eller på skoleveien. Vi bruker disse definisjonene på krenkende ord og handlinger: *Krenkelser er ord eller handlinger som barn eller unge opplever som krenkende for hans eller hennes verdighet og integritet, eller som gjør at de føler seg ekskludert fra et fellesskap. Krenkelser kan ha ulike former. Det kan være alt fra enkeltstående ytringer eller handlinger til gjentatte episoder.* Dette omfatter blant annet mobbing, vold, rasisme, trakassering og diskriminering. Det kan også være erting, plaging, negative kommentarer, knuffing, baksnakking, ryktespredning, utfrysing eller andre handlinger som gjør at barn og unge opplever utrygghet, ubehag eller ikke føler seg inkludert i fellesskapet. Både barn, unge og voksne kan krenke. Vold innebærer at noen bruker makt for å skade andre.

Definisjon: Krenkelser er ord eller handlinger som barn eller unge opplever som krenkende for deres verdighet og integritet, eller som gjør at de føler seg ekskludert fra et fellesskap.

Ulike typer krenkelser

Krenkelser har ulike former og foregår på ulike arenaer. De kan være fysiske, verbale eller indirekte, og mange blir utsatt for flere typer krenkelser samtidig, og fra ulike grupper. Fysiske krenkelser kan være å dytte, slå eller sparke en annen. Verbale krenkelser kan være trusler eller kommentarer. Det er ikke krenkelser når de voksne gir tilpassede og skånsomme irettesettelser, ved faglig uenighet eller uenighet omkring vurdering.

Indirekte krenkelser innebærer at den som krenker utfører ekskluderende handlinger overfor en annen uten å bli identifisert. De indirekte krenkelsene kan ofte være vanskelig for voksne å oppdage.

Digitale krenkelser

Krenkelser kan også skje digitalt. Digitale krenkelser kan være mer intense fordi de ikke er knyttet til tid og sted, de skjer på digitale arenaer som sosiale medier og spill der voksne ikke har den samme kontrollen. Barnet/ungdommen ønsker gjerne selv å være på disse arenaene, informasjonen spres raskt og nås ut til mange og informasjonen kan være vanskelig å slette. Å bli utsatt for digitale krenkelser kan gi like store konsekvenser som å bli utsatt for krenkelser ansikt til ansikt.

Digitale krenkelser som foregår mellom elever på skolen, eller som er relatert til skolen, er også skolens ansvar å håndtere. Mange digitale krenkelser kan være straffbare handlinger. Straffeloven og åndsverkloven gjelder også for digitale handlinger og digitale rom. I tillegg til å sette inn sanksjoner overfor elever i tråd med skolereglene, kan det være behov for å politianmelde digital mobbing, selv om de som har mobbet er under 15 år.

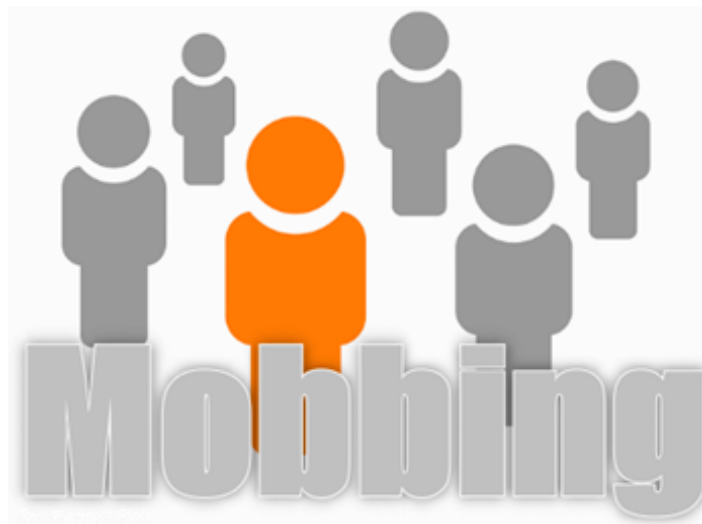
Det er mobbing når:

- noen blir utsatt for negative hendelser fra en eller flere
- hendelsene pågår over tid
- det er et ujevnt styrkeforhold mellom den som plager og den som blir plaget

Krenkelser blir mobbing når atferden er gjentatt negativ eller «ondsinnert», og den kommer fra en eller flere rettet mot en elev som har vanskelig for å forsvare seg. Det kan dreie seg om utestengning, spredning av løgner, trusler, negative kommentarer om utseende og fysiske krenkelser som slag, dytting og sparring. Gjentatt erting på en ubehagelig eller sårende måte er også mobbing.

Mobbing skiller seg fra det vi ser som en konflikt, og krever andre tiltak enn tradisjonell mekling fordi mobbing er et alvorlig overgrep mellom to asymmetriske parter. Mobbing skal stoppes umiddelbart. Uavhengig av definisjonene av mobbing og krenkelser, skal saken tas på alvor og skolen har aktivitets- og dokumentasjonsplikt. Skolen skal ha nulltoleranse mot krenkelser som mobbing, vald, diskriminering og trakassering. (Opplæringsloven § 12-2)

I ARBEDET MED ET TRYGT SKOLEMILJØ skal skolen motarbeide alle former for krenkelser, at disse skjer gjentatte ganger- over tid - med ujevnt styrkeforhold og utenforskap. Negativt språk/nedsettende kommentarer skal heller ikke tolereres på skolen.

Del 3. Et helhetlig og systematisk arbeid

Å opprettholde og videreutvikle trygge og gode skolemiljøer krever et helhetlig, langsiktig og systematisk arbeid. Arbeidet er tredelt:

1. Arbeidet med å fremme trygge og gode skolemiljøer er en del av den ordinære pedagogiske praksisen på en skole, og er ofte universelle tiltak som kommer alle elevene til gode.
2. Forebygging av mobbing og andre krenkelser er rettet mot å minske risikoen for at mobbing og andre krenkelser skjer.
3. Håndtering av mobbing og andre krenkelser handler om hvordan skolen avdekker, stopper og følger opp saker om mobbing og andre krenkelser

Fremme et trygt og godt skolemiljø

Et trygt og godt skolemiljø beskytter mot mobbing og andre krenkelser. En forutsetning for å kunne skape et trygt og godt skolemiljø, er et kontinuerlig og systematisk forebyggende arbeid med felles fokus og tilnærming. Det er flere faktorer som fremmer og opprettholder dette:

- God ledelse, organisasjon og kultur for læring
- Positive relasjoner mellom voksen og elev
- De voksnes evne til å lede klasser og grupper
- Positive relasjoner blant elevene
- Samarbeid med foreldrene

Det er et mål at skolen med alle aktørene har en felles strategi for hvordan de arbeider med skolemiljøet. At skolen som organisasjon har god ledelse og preges av en kultur for læring, har en indirekte effekt på elevens læringsmiljø og læring. En

solid ledelse og organisasjon er viktig for at arbeidet med elevenes læringsmiljø kan foregå kontinuerlig og systematisk, og for å kunne ta i bruk forskningsbasert kunnskap. Kontinuerlig vil si at arbeidet med elevenes skolemiljø foregår hele tiden, og at det ikke bare foregår ved starten av et skoleår eller når uønskede hendelser oppstår. Systematisk vil si at arbeidet er aktivt, gjennomtenkt og planmessig, og at arbeidet utføres av alle ansatte ved skolen. Rektor har ansvaret for at arbeidet med elevenes skolemiljø foregår kontinuerlig og systematisk. Avdelingslederne og rektor har ansvaret for den daglige oppfølgingen av dette arbeidet.

Skoleregler og plan/årshjul

Skolereglene for stavangerskolen er retningslinjer for hvordan skolemiljøet skal være. Reglementet er oversatt til flere språk, og fins på kommunens nettsider. Buøy skole har egne regler i tillegg til de som er felles for skolene i Stavanger. Vi har et årshjul for hvordan skolen arbeider for at alle skal ha det bra. Planen og årshjulet skal ta utgangspunkt i retningslinjene i dette dokumentet. Planen skal også vise hvilke mål skolen har for arbeidet med skolemiljøet, og skal beskrive hvordan skolen arbeider forskningsbasert for å fremme et trygt og godt skolemiljø og for å forebygge og håndtere alle typer krenkelser og mobbing.

Planen skal vise hvem som skal ha tilsyn/vakt, hvor de skal være og hva de voksne skal gjøre når de har tilsyn. Rutinene skal sikre at personalet faktisk observerer, undersøker og griper inn når de ser noe bekymringsfullt, og at de har lav terskel for å melde videre. Planen skal være kjent for alle aktører i skolen. Aktivitetsplikten til de ansatte skal fremgå tydelig. Planen skal gjennomgås i hele personalet og presenteres på foreldremøte, i elevråd og i SU/SMU ved starten av hvert skoleår. Skolens plan og årshjul skal evalueres to ganger i året, høst og vår. Evalueringen skal tidfestes i årshjulet. Skolen har plikt til å sikre et trygt og godt psykososialt skolemiljø og skal arbeide systematisk for å fremme helsa, miljøet og tryggleiken til elevane. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort. (Opplæringsloven § 12-4)

Relasjoner

Positive relasjoner mellom de voksne og barna er en viktig forutsetning for skolen. Barn og unge har et grunnleggende behov for å bli sett, oppleve tilhørighet, utvikle

seg og oppleve mestring. Gode relasjoner mellom voksne og barn er helt sentrale byggeklosser i arbeidet med å skape både trygghet, trivsel og læring. Med gode, proaktive strategier kan alle voksne på skolen bidra til at elevene bygger en god selvfølelse og får motivasjon for læring. De voksne kan hjelpe elevene med å regulere følelser og gi dem trøst og hjelp, i tillegg til at de kan være en trygg havn som utgangspunkt for utforskning. Gode relasjoner er smittsomt. Når det er gode relasjoner mellom lærere og elever, er det større sannsynlighet for at elevene blir trygge i samspill med andre elever. Flere studier viser at gode relasjoner mellom profesjonelle voksne og elever har en klar beskyttende effekt mot mobbing. Lærerens væremåte setter standarden for det sosiale mellom elevene. Barn og unge trenger nærvær av varme og ansvarlige voksne i hverdagen. De skal være gode rollemodeller som er sensitive og varme, viser empati og respekt. De må stille krav til elevene, ha positive forventninger til mestring, rose og korrigere ut fra elevgruppas kjente og faste normer. Relasjoner kan endres og videreutvikles. Derfor er det viktig at de voksne prioriterer relasjonsarbeidet. Relasjonen og maktforholdet mellom den profesjonelle voksne og elevene er asymmetrisk. Det er alltid den profesjonelle voksne som har ansvar for relasjonen. Det betyr ikke at den skal løse alle utfordringer selv, men være profesjonell nok til å hente hjelp på riktig sted og be om hjelp når han/hun kjenner at relasjonen er mindre god. Flere studier viser at gode relasjoner mellom profesjonelle voksne og elever har en klar beskyttende effekt mot mobbing. Lærerens væremåte setter standarden for det sosiale mellom elevene.

De voksnes evne til å lede klasser og grupper – og SFO

Gode relasjoner er viktig, men ikke tilstrekkelig for å skape en god skolehverdag. Gode rutiner og gode strukturer danner en ramme som gode relasjoner kan utvikle seg innenfor. Det frigjør tid og energi til læring. De voksnes evne til å lede klasser og grupper er en like viktig bærebjelke for læring og trivsel som relasjoner er. I sin ledelse av klassen eller gruppa, styrer den voksne den sosiale samhandlingen mellom elevene. En proaktiv lærer som er tett på elevgruppen har mulighet til å fange opp dynamikken i gruppen før krenkelser og mobbing får etablert seg. På den andre siden kan manglende ledelse i en elevgruppe skape grobunn for usunne relasjoner og gi handlingsrom for negativ utøvelse av ledelse. God klasseledelse kjennetegnes av gode relasjoner, god organisering og læringsstøttende aktiviteter. Gode relasjoner

skapes blant annet gjennom smil, positiv anerkjennelse, uformelle samtaler, bruk av humor, kjennskap til elevenes interesser, styrker og behov og at elevene får en følelse av å bli likt av læreren. God organisering kan være tydelige klasseregler, struktur på dagen og den enkelte læringsøkt, gode overganger, godt forberedte læringsaktiviteter, lite venting og plassering i klasserommet. Læringsstøttende undervisning handler om tydelige mål for timene, underveisvurderinger, tilpassede oppgaver, relevant undervisning som knytter temaene opp til elevenes livsverden, mye elevaktivitet, metakognisjon og engasjement.

Dette kjennetegnes ved en tydelig regi og struktur på innhold og form på aktivitetene i SFO. Manglende ledelse i en elevgruppe kan skape grobunn for usunne relasjoner og gi handlingsrom for negative ledere. «Den viktigste kampen mot mobbing foregår før mobbingen slår rot.» (Erlend Moen, 2014).

Skape en positiv skolekultur

Det er skolens oppgave å utvikle barn og unge, både faglig og sosialt, og hjelpe dem til å mestre livet og delta i sosiale fellesskap med andre. Skolen skal arbeide kontinuerlig og systematisk med å skape en positiv skolekultur. I en positiv skolekultur viser elevene omsorg for hverandre og det kommuniseres tydelig at mobbing og krenkelser ikke er tillatt, slik at alle opplever inkludering og positiv tilhørighet. Tiltakene for en positiv skolekultur gjelder både i skolen, i leksehjelpen og på SFO. Kontaktlærerne og ansvarlige for SFO har et særlig ansvar for å ta initiativ til og legge til rette for ulike sosiale aktiviteter som lekegrupper, familiegrupper, klasse møter, forberedelser til og oppsummeringer etter friminutt, faglig samarbeid m.m. Sosial og emosjonell kompetanse, vennskap og opplevelse av tilhørighet er den viktigste vekstfaktoren for læring og utvikling. Kommunen skal sørge for at skolen, leksehjelpen og SFO driver et kontinuerlig og systematisk arbeid for at det ikke skal oppstå situasjoner der ansatte må gripe inn fysisk mot elever (Opplæringsloven §13-3).

Barn og unge med god sosial kompetanse utvikler positive relasjoner til medelever og lærere på en hensiktsmessig måte. De står bedre rustet til å mestre skolen som sosial arena enn barn som ikke i samme grad mestrer de sosiale kodene. De sosialt

kompetente blir lettere akseptert blant andre barn, unge og voksne. De har også ofte en mer positiv oppfatning av seg selv. Barn og unge som har god sosial kompetanse ser ut til å ha et vern mot negativt samspill i jevnaldergruppen og uttrykker større uavhengighet og selvstendighet. Disse barna er også i større grad i stand til å løse konflikter og avklare uenigheter mellom seg.. De har tro på at de kan bruke sin kompetanse til å mestre motgang og stress (Ogden, 1995; Jahnsen, Ertesvåg og Westerheim, 2013)

Inkludering og forskjellighet

Barn er forskjellige. De har ulike temperament og sårbarheter. Barn som signaliserer utrygghet, usikkerhet eller et lavt selvbilde risikerer i større grad å bli mobbet. Det er svært viktig at de voksne på skolen identifiserer sårbare barn og ser etter tegn til om disse blir utnyttet av andre i gruppen. Å være bevisst barnas ulike temperament og sårbarheter samt bruke disse som utgangspunkt for å hjelpe dem med å utvikle sosial og emosjonell kompetanse, er en av skolens hovedoppgaver. Skolens plan skal vise hvordan hvert trinn arbeider kontinuerlig og systematisk med sosial og emosjonell kompetanse. Skolen kan velge ulike tilnærminger i dette arbeidet. Lærerne og de voksne på alle trinn hjelper til med å utvikle elevenes emosjonelle kompetanse. Elevene selv er viktige i arbeidet med å utvikle et godt skolemiljø. De må ha en aktiv rolle i det forebyggende arbeidet, både klassevis og gjennom elevrådet. Elevrådet skal ikke bare orienteres om skolens plan for et trygt og godt skolemiljø, men også få et eierforhold til den, slik at de kan delta i utforming av tiltak for skolemiljøet. Det er viktig at arbeidet foregår både i skole- og i SFO-tiden. Eksempler på aktiviteter som elevene kan ta ansvar for, er å sette opp inkludering som fast tema for elevrådet, ha fadderordninger, vennegrupper og fellessamlinger.

Samarbeid med foreldrene

Barnas foreldre er en viktig ressurs i arbeidet for å skape et godt skolemiljø. Når skolen og hjemmet samarbeider og formidler de samme verdiene og de samme, positive forventningene til barna, har dette en positiv effekt på trivsel og læring. Foreldrene har medansvar for å skape et godt fellesskap mellom barna, men det formelle ansvaret for samarbeidet ligger hos skolen. Foreldresamarbeidet kan være med foreldregruppen som helhet, med utvalg som FAU og i møter med

enkeltforeldre. Foreldremøtene er en god arena for å skape samarbeid om et godt skolemiljø. Skolen skal gi regelmessig informasjon om klassemiljøet i læringsplanene, og formidle at terskelen for å ta kontakt skal være lav. FAU og SU skal orienteres om skolens plan for et trygt og godt skolemiljø, få et eierforhold til den og involveres i utformingen av tiltak for skolemiljøet.

Vennskap er viktig for trivsel og læring. Jo bedre og mer inkluderende vennskap det er i en klasse, jo bedre læringsmiljø blir det. Noen elever trenger hjelp til å bygge vennskap. Her kan voksne spille en viktig rolle. Skoleledelsen kan oppfordre foreldrene, for eksempel gjennom FAU, til å bidra til ulike aktiviteter for å skape gode relasjoner mellom barn og unge, på skolen og i fritiden. I tillegg til FUG har Utdanningsdirektoratet utarbeidet en idébank med tips til hva foreldre kan bidra med i dette arbeidet.

Del 4. Skolens aktivitets- og dokumentasjonsplikt

Profesjonelle voksne som kan oppdage mobbing

I det forebyggende arbeidet er det nødvendig å etablere en felles forståelse av mobbing og krenkelser hos de profesjonelle voksne. De profesjonelle voksne må gjøres kjent med hva mobbing og andre krenkelser er, både når gjelder sine plikter og skolens rutiner. De må få trening i å følge med på risikofaktorer i skolemiljøet, og i tillegg kjenne igjen tegn på mobbing, krenkelser og ekskludering. For å kunne oppdage det, må de være til stede i barn og unges lek og samhandling. Alle voksne må også vite hva som skal gjøres for å forebygge og håndtere mobbing og andre krenkelser. Hvordan skolen arbeider for å sikrer profesjonelle voksne som kan forebygge mobbing og krenkelser, skal være synlig i skolens plan og årshjul. Skolens ansatte har en plikt til å følge med, og krenkelser og mobbing kan være vanskelig å oppdage. Det er sjelden at voksne ser mobbing utspille seg tydelig, og vi kan ikke basere oss på at barn og unge selv skal ta kontakt med voksne for å fortelle om mobbing. Å ha gode rutiner for kartlegging gjennom klasse miljøundersøkelser, elevsamtaler og observasjon, er derfor en sentral del av det forebyggende arbeidet. Det er svært viktig at skolene har proaktive voksne som observerer og fanger opp negative atferdsmønstre og krenkelser før den negative atferden får etablert seg. Når skolen vet hva de ser etter, vil de i større grad kunne se mobbing. De vil da kunne legge merke til ørsmå tegn som skiller seg ut: Et hevet øyenbryn, en kommentar, at noen holder av plass eller upassende fnising.

Alle ansatte ved skolen har en aktivitetsplikt for å hindre krenkelser og mobbing. Aktivitetsplikten er fundamental, og gjelder også når eleven selv varsler. Skolens

ansatte har plikt til å undersøke, gripe inn og varsle rektor. Aktivitetsplikten gjelder for alle ansatte og inntreer når en ansatt får mistanke eller kunnskap om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger. Aktivitetsplikten inntreer også om den ansatte er i tvil. Skolen skal alltid ta elevens perspektiv, men samtidig behandle saken objektivt.

Den ansatte skal:

- ta mistanken på alvor
- gripe inn og stoppe atferden om det er mulig
- varsle rektor

«Alle som arbeider på skolen, skal følge med på korleis elevane har det, og om mogleg gripe inn dersom nokon krenkjer ein elev. Alle som arbeider ved skolen, skal melde frå til rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Det gjeld også når ein elev seier at han eller ho ikkje har det trygt og godt. Skolen skal snarast undersøke saken og rette opp situasjonen med eigna tiltak. Rektor skal melde frå til kommunen i alvorlege tilfelle» (Opplæringsloven § 12-4)

Håndtere mobbing og andre krenkelser

Det skal være en svært lav terskel for å undersøke mistanke om krenkelser og mobbing. Ofte kan mistanken ha bygget seg opp over tid som en følelse av at noe er galt, eller som et resultat av en rekke større og mindre hendelser som til sammen danner et mønster. Barn og unge kan vegre seg for å si sannheten og kan bagatellisere eller avdramatisere omfanget av ulike grunner. Derfor skal den voksne alltid undersøke saken selv. Alle ansatte ved skolen skal muntlig eller skriftlig melde til rektor dersom de mistenker at noen elever opplever krenkende ord og/eller handlinger. Selv om situasjonen kan løses innenfor klassen, skal den bringes videre til rektor. Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø [...] Ved mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarast mogleg undersøkje saka. (Opplæringsloven § 12-4)

- *Henvendelser fra elever og foreldre skal tas på alvor*

Retten til et trygt og godt skolemiljø er en individuell rettighet og skal til enhver tid basere seg på «barnets beste». Uansett om henvendelsen fra en elev eller forelder skjer muntlig eller skriftlig, skal den tas på alvor av skolen. Det er tilstrekkelig at eleven eller foreldrene påpeker at skolemiljøet ikke er godt nok og ber om at skolen gjør noe for å bedre det. Terskelen for å anse noe som en henstilling skal være lav. Dersom skolen er i tvil om foreldrene ber om tiltak, skal de spørre direkte: Ønsker du/dere at vi skal sette inn tiltak? Foreldre tar kontakt med skolen fordi de er bekymret for sitt barns helse og trivsel, og er sårbare på sine barns vegne. Det de trenger mest av alt, er at henvendelsen blir tatt på alvor og at den videre dialogen med skolen er god. Skolen skal kunne håndtere henvendelser fra foreldre på en profesjonell måte, først og fremst gjennom en anerkjennende, åpen og likeverdig kommunikasjon. I noen tilfeller vil dette innebære at det er behov for dialog daglig, både mens saken avdekkes og dersom det settes inn tiltak. Skolen og hjemmet må bli enige om hva som er en god oppfølgingsfrekvens.

- *Rektor har det overordnede ansvaret*

Rektor har det overordnede ansvaret for at skolen følger opp saker som gjelder skolemiljøet. Rektor skal ta ansatte, elever og foreldre som varsler på største alvor og har plikt til snarest å undersøke det som har skjedd. I avdekkingsarbeidet skal skolen sikre at elevens subjektive opplevelse kommer fram og at tiltak settes i gang så raskt som mulig. Det er viktig at eleven og foreldrene får en skriftlig melding om at avdekkingsarbeidet er iverksatt og at de blir holdt orientert om hva som vil skje fremover. Det er også viktig at prosessen dokumenteres underveis, i tråd med forvaltningslovens føringer. Rektor arkiverer aktivitetsplanen i elevens digitale mappe.

- *Verktøy for systematisk avdekking*

Krenkelser og mobbing foregår som oftest når voksne ikke er til stede. Det kan være vanskelig å oppdage, og svært mange av elevene som blir mobbet, sier ikke ifra om det som foregår. Mobbing kan være svært kompleks, og har sjelden enkle løsninger.

Ofte er flere personer involvert i mobbingen og det kan være andre som står bak mobbingen enn de som utfører den. For å kunne oppdage krenkelser og mobbing og forstå hva som skjer, må skolen arbeide systematisk for å kartlegge og avdekke hva som egentlig skjer mellom elevene. Skolen skal ha et bevisst og profesjonelt forhold til avdekking. Avdekkingsarbeidet kan gjøres på flere måter. Dette kan skje gjennom klassemiljøundersøkelser, elevsamtaler og/eller systematiske observasjoner: Hvilke verktøy og graden av systematikk som er nødvendig, vil variere fra sak til sak, men avdekkingsarbeidet skal gjøres snarest mulig. En mistanke om mobbing vil som regel kreve flere og mer grundige undersøkelser enn én enkelt krenkelse. Ved mistanke om mobbing, kan en sjekkliste være hensiktsmessig å bruke.

- *Systematiske observasjoner/ klassemiljøundersøkelser/elevsamtaler*

I en klassemiljøundersøkelse kan vi få vite noe om hvordan elevene forholder seg til hverandre. Spørsmål som kan egne seg kan være: Hvem i klassen vil du helst være sammen med i friminuttene? Hvem i klassen hjelper andre elever? Hvem i klassen vil du helst samarbeide med når det gjelder det faglige? Svar i undersøkelsen kan organiseres i et sosiogram, som er en visuell framstilling av de sosiale relasjonene i en gruppe. Disse vil ofte hjelpe en til å se andre forbindelser enn de som fremstår som mest tydelige, og gi råd om hvor de voksne skal begynne å lete for å finne positiv og negativ samhandling i elevgruppa.

- *Elevsamtaler*

Skolen har elevsamtaler med jevne mellomrom. En elevsamtale med formål om å avdekke krenkelser eller mobbing trenger ikke å være like omfattende som en ordinær elevsamtale. Elevsamtalen foregår mellom én voksen og én elev, og gir muligheter til å få utdypende informasjon om elevens trivsel og andre konkrete forhold, samtidig som læreren får vist interesse for eleven og får formidlet at det er viktig at eleven har det godt på skolen.

- *Systematiske observasjoner*

Mens klassemiljøundersøkelsen og elevsamtalene kan gi indikasjoner på hva som bør undersøkes nærmere, er systematisk observasjon den delen av det tredelte

avdekkingsverktøyet som til slutt kan gi svar på hva som faktisk skjer. Systematisk observasjon handler om planmessig å observere med ører og øyne hva som foregår i en elevgruppe. Det dreier seg om å få tak i og skrive ned hvordan elevene snakker til og om hverandre, hvilke signaler de gir hverandre og hvordan de samhandler med hverandre på godt og vondt. Gjennom observasjoner kan man fange opp mønster i samhandling som man ellers ikke ser så godt (Flack, 2010). Det er sjelden undersøkelsene, samtalene og observasjonene i seg selv gjør at alle sammenhenger belyses, men både hver for seg og i samspill, gir avdekkingsverktøyene et godt grunnlag for refleksjon. Da kan de voksne som har vært involvert i arbeidet sette sammen informasjonen som allerede fins og stille spørsmål rundt dette. Alle voksne skal gripe inn med en gang de ser negative hendelser, men i enkelte tilfeller kan det være hensiktsmessig å bruke tid på å finne systemet i relasjonen mellom elevene før man setter inn tiltak. Elevene merker fort at de blir iaktatt, og oppmerksomhet mot de små tegnene kan gjøre relasjonen vanskelig å avdekke. I mange tilfeller er det viktigere at mobbingen stopper helt, enn at den stopper i morgen. Dersom det er fare for liv og helse skal man sette inn akutte tiltak, og avdekke i etterkant.

- *Når voksne krenker*

Dersom skolen får melding om at en ansatt krenker eller mobber enkeltelever eller grupper av elever, har rektor en skjerpet plikt til å undersøke saken (opplæringsloven §12-5). Gjennom observasjoner og samtaler skal skolen undersøke saken, og på bakgrunn av dette sette inn tiltak. Dersom undersøkelsene viser at det forekommer krenkelser eller mobbing skal rektor sørge for at atferden opphører umiddelbart, og saken skal behandles som en personalsak. Saken skal, med mindre den er åpenbar grunnløs, meldes inn og varsles i kommunens avvikssystem.

- *Stoppe og håndtere*

Krenkelser og mobbing må møtes med kraftfulle tiltak og omfattende virkemidler. I enkelte tilfeller kan det være nødvendig for voksne ved skolen å gripe inn fysisk for å hjelpe elever. Dette skal kun skje dersom det er helt nødvendig og det skal utføres på en skånsom måte. Fysisk inngripen kan gjelde når en utøvd atferd gir fare for personers liv og helse, ved fare for skade på eiendom eller når denne er sterkt nedverdiggende for den som utøver atferden (Opplæringsloven §13-4). I arbeidet med

å stoppe krenkelser og mobbing skal skolen alltid sikre en saksbehandling og oppfølging som er i tråd med opplæringsloven og forvaltningsloven med forskrifter.

Plikt til å sette inn tiltak og følge opp

Opplæringsloven gir elevene rett til et trygt og godt skolemiljø, samt til å få gjenopprettet det gode skolemiljøet dersom retten ikke er oppfylt. Saker knyttet til skolemiljøet skal behandles raskt og prioriteres høyt av rektor. Når saken er undersøkt, skal skolen lage en aktivitetsplan for arbeidet.

«Når ein elev seier at skolemiljøet ikkje er trygt og godt, skal skolen så langt det finst eigna tiltak sørge for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det same gjeld når ei undersøking viser at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. (Opplæringsloven § 12-4)

Aktivitetsplanen skal vise:

- hvilke problemer tiltakene skal løse
  - hvilke tiltak skolen har planlagt på bakgrunn av oppsatte mål
  - når tiltakene skal gjennomføres
  - hvem som skal gjennomføre tiltakene
  - når tiltakene skal evalueres
- *Tiltakene skal være til barnets beste*

Tiltakene som settes inn skal være til barnets beste, og trinnene i disse skal være 1. Å identifisere elevens interesser 2. Vurdere hva som er best for eleven og 3. Vekte elevens beste opp mot andre hensyn. Tiltakene må være lovlige, gjennomtenkte, tilpassede og målrettede. Skolen skal stoppe de elevene som har definisjonsmakten til å handle negativt, slik at man får gjenopprettet et trygt miljø. Tiltakene skal settes inn både overfor den som krenker og den som blir krenket og skal utarbeides i samråd med eleven selv og elevens foreldre. I aktivitetsplanen skal det komme tydelig fram at barnet har blitt hørt og at det barnet sier har blitt tillagt vekt. Skolen skal uavhengig vurdere hvilke tiltak som kan sikre at elevens rett til et trygt og godt

skolemiljø oppfylles. Skolen, eleven og foreldrene må bli enige om hvor lang tid tiltakene skal prøves ut, før de evaluerer situasjonen. Det skal settes en dato for evaluering av tiltakene. Aktivitetsplanen skal arkiveres i elevens digitale mappe.

- *Skolen skal sørge for at involverte elever blir høyrde.*

Å stoppe krenkelser og mobbing i skolen er en intervensjon, som krever at det settes inn flere tiltak parallelt, på ulike nivå. Hva som skal gjøres for å stoppe krenkelsene og mobbingen avhenger av den aktuelle situasjonen og resultatet av avdekkingen. Tiltakene skal settes inn raskt, og skal stå i forhold til alvorlighetsgraden av handlingene. Tiltakene kan utformes på ulike nivå. Svært ofte vil det iverksettes tiltak både overfor de sentrale aktørene og hele elevgruppen samtidig. Tiltak på individnivå er tiltak som er knyttet til det enkelte barnets behov og barnets beste, i den situasjonen det er i. Individuelle tiltak kan være daglige/jevnlige samtaler, observasjon, voksen tilstedeværelse eller økt kontakt med hjemmet. Tiltak på gruppenivå kan være at elevgruppen har et særskilt fokus over en periode, hensiktsmessig plassering i klasserommet, etablering av lekegrupper, å skape arenaer for hyggelig opplevelser i små grupper, trening av sosial kompetanse, voksen tilstedeværelse i overgangssituasjoner eller tydelige strukturer i klasserommet. Tiltak på systemnivå kan være etablering av nye regler, omorganisering av skoledagen, økt voksentetthet, økt inspeksjon eller holdningsarbeid. Tiltakene skal settes inn raskt, og skal stå i forhold til alvorlighetsgraden av handlingene.

- *Mobbing krever intensive tiltak*

Spørsmålet om det er mobbing som foregår må alltid underbygges av fakta. Mobbing krever ofte andre og mer intensive tiltak enn én enkelt krenkelse. Mobbing handler om en snuoperasjon der skolen skal ta tilbake makten fra elevene som står bak mobbingen. En slik snuoperasjon vil ofte bære preg av å være en intervensjon og må planlegges godt. Planleggingen av intervensjonen og rekkefølgen tiltakene gjennomføres i, er like viktig som selve intervensjonen, og gode forberedelser øker sjansen for å lykkes. Når det skal settes inn tiltak mot mobbing, skal rektor som regel utnevne et team av voksne på skolen som skal være ansvarlig for intervensjonen. Teamet skal bestå av lærere, ansatte på SFO og en fra skoleledelsen. Lederen for

dette teamet trenger ikke å være rektor, men rektor har det overordnede ansvaret. Teamet utarbeider et mål for intervensjonen. Det første teamet skal gjøre er å utarbeide et mål, eller sluttbilde, som viser hvor en vil og hvordan det skal være da. Målet er at det ikke skal foregå en eneste ny krenkelse av offeret og at offeret får en trygg og god skolehverdag. Selve intervensjonen starter med å gjennomføre en stopp-samtale med den/de som mobber i en bevisst rekkefølge og uten at de får samkjørt seg. Samtalene skal gjennomføres på en tydelig og respektfull måte. Hensikten med samtalen er å formidle at atferden må stoppe, ikke at de skal føle skyld og skam. I de aller fleste tilfeller har de som mobber opplevd en gevinst ved mobbingen. Når mobbingen stopper, fratras eleven denne gevinsten, og samtidig middelet som har gitt dem opplevelsen av å lykkes. Denne gevinsten må erstattes med en annen gevinst.

- *Den som mobber skal også følges opp*

Det kan være vanskelig for den som mobber å endre atferd alene. Til dette arbeidet trenger han/hun hjelp og støtte fra andre, først og fremst i form av positiv oppmerksomhet. Skolen må lage en plan for hvordan de skal hjelpe ham/henne. Planen skal skissere tiltakene som iverksettes og hvordan disse skal følges opp. Alle forsøk på å dominere andre, gjennom for eksempel små blikk eller kommentarer, skal stoppes umiddelbart. Planen må også vise hvilke konsekvenser og sanksjoner negativ atferd skal få. Disse må gjøres kjent for den som mobber og dennes foreldre. Det er viktig å være klar over at svært mange barn og unge som mobber har opplevd å bli mobbet selv. De voksne rundt den som mobber må forsøke å forstå hva som ligger bak mobbehandlingene, og gi emosjonell støtte i arbeidet med å endre atferd. Det er viktig at den som har blitt utsatt for mobbingen blir orientert om hvilke tiltak som iverksettes og at han/hun blir holdt løpende orientert om saken. Like viktig er det at de voksne på skolen har tett oppfølging med eleven om hvordan han/hun opplever situasjonen. I en tidlig fase kan dette innebære daglige samtaler. I noen tilfeller vil det være behov for å arbeide med trening av sosiale ferdigheter, som for eksempel selvhverdelse, dersom disse er skadet. Tiltakene som settes inn vil avhenge av hvor lenge barnet har blitt mobbet. Vær oppmerksom på at både mobbing og krenkelser kan utløse traumer og at det kan skje re-traumatiseringer (Tharaldsen, K. B., 2017). I noen tilfeller vil det være slik at skolen ikke kan se at det foregår krenkelser eller

mobbing, men at eleven likevel opplever at han/hun ikke har det bra. I slike situasjoner har eleven fortsatt krav på at det settes inn tiltak rettet mot eleven, eller generelle tiltak for å bedre klasse- eller skolemiljøet. I noen tilfeller kan det hende at foreldre eller elever sier at skolen ikke må gjøre noe. Det er viktig å være klar over at aktivitetsplikten gir skolen en plikt til å handle når de har fått kjennskap til at en elev ikke har det bra, også når foreldrene eller elevene selv ikke vil at skolen skal gjøre noe. Svært mange barn og unge som mobber har opplevd å bli mobbet selv.

- *Konsekvenser*

Dersom tiltak skal ha effekt, er det viktig at konsekvensene for negativ atferd er tydelige, og har trinn for ulike alvorlighetsgrader. Konsekvensene må være kjent for de elevene det gjelder og deres foreldre, for eksempel at voksne kan gripe inn fysisk i særskilte tilfeller (Opplæringsloven §13-4). Konsekvensene skal hjemles i skolereglene og tilpasses situasjonen og eleven. Skolen må dokumentere bruk av konsekvenser. Dersom konsekvensen er inngripende, skal det fattes enkeltvedtak og skoleeier skal underrettes. Bortvisning skal kun forekomme dersom andre tiltak er prøvd. Ved skolebytte skal inngripende dokumenterte tiltak være prøvd, og foreldre, elev og skole skal ha evaluert tiltakene og sammen sett at de ikke har virkning. Det er skoleeier som fatter enkeltvedtak om skolebytte. Kollektive konsekvenser er ikke tillatt.

- *Følge opp*

Elever som har blitt utsatt, eller som selv har utsatt andre for mobbing, skal bli fulgt opp av skolen helt til den krenkende atferden har opphørt. Dersom tiltakene som iverksettes ikke gjør at situasjonen bedrer seg innen fristen for evalueringen, skal skolen utforme nye tiltak i tiltaksplanen. Det er avgjørende at elevene får tro på at de tiltakene som settes i gang vil bedre situasjonen, og at de voksne har evne og vilje til å gjøre situasjonen bedre. Intervensjonen skal avsluttes når det er trygt for den som har blitt utsatt for mobbing, og det er ikke opp til skolen å avgjøre når atferden har opphørt. En hovedregel er at jo mer omfattende mobbingen har vært, jo lenger tid tar oppfølgingen. Både den som har mobbet og den som har blitt utsatt for mobbingen skal følges opp like tett. Dersom den krenkende atferden ikke opphører, skal andre

eksterne parter inn i saken, for eksempel Lenden skole- og ressurscenter, PP-tjenesten, psykisk helseteam, barnevernstjenesten, politiet eller konfliktrådet.

- *Klagerett*

Dersom foreldre ikke er tilfredse med skolens håndtering, kan de syv dager etter den er meldt inn, og etter det er tatt opp med rektor, sende klage til statsforvaltningen (Opplæringsloven §12-6). Statsforvalteren gjør en vurdering av skolens praksis, og fattar et enkeltvedtak basert på undersøkelser. Dersom eleven/foreldrene ikke er enig med Statsforvalterens enkeltvedtak, kan dette påklages. Den som klager, får saken vurdert på nytt. Hvis Statsforvalteren ikke endrer enkeltvedtaket slik den som klager ønsker, sendes klagen videre til Utdanningsdirektoratet. Utdanningsdirektoratet skal vurdere om skolen og Statsforvalteren har gjort det de skal, og kan vedta hva skolen skal gjøre videre for at eleven får et trygt og godt skolemiljø.

Kilder:

Jahnsen H, Ertesvåg S og Westrheim K.T, 2013: *Utvikling av sosial kompetanse. Veileder for skolen*. Utdanningsdirektoratet

Moen, E (2014): *Slik stopper vi mobbing*. Universitetsforlaget

Ogden, T (1995): *Kompetanse i kontekst*. Barnevernets Utviklingssenter

Opplæringsloven 2024. Lovdata

Roland, E. Spekter. Læringsmiljøsentret i Stavanger

Ressursbank:

Vedlegg 1. Rutiner for å fremme et trygt og godt skolemiljø

Vedlegg 2: Rutiner for håndtering av krenkelser og mobbing

Vedlegg 3: Ved Buøy skole skal alle følge med på elevenes skolemiljø

Vedlegg 4: Skoleregler for stavangerskolen

Vedlegg 5: «Slik vil vi ha det på Buøy skole»

Vedlegg 6: Spørsmål til elev- og utviklingssamtale

Vedlegg 7: Observasjonsskjema

Vedlegg 8: Observasjonslogg i klasserommet

Vedlegg 9: Stoppsamtale

Vedlegg 10: Rutiner for systematisk tilsyn ute – Buøy skole

Vedlegg 11: Vakt/tilsynsplan ved Buøy skole

Vedlegg 12: Mal for melding av utrygghet/bekymring

Vedlegg 13: Aktivitetsplan for å sikre et trygt og godt skolemiljø

Vedlegg 15: Linker:

Mobbeombudet i Stavanger: [Link](#)

Lenden skole- og ressurscenter: [Link](#)

Vedlegg 1: Rutiner for å fremme et trygt og godt skolemiljø samt forebygge mobbing og andre krenkelser- BUØY SKOLE

Oppgave	Tidspunkt	Ansvar
Skolen har en tydelig plan for arbeidet med skolemiljøet		Rektor
Opplæring i skolereglene for stavangerskolen og «Slik vil vi ha skole»	Felles planleggingsdag ved skolestart	Rektor
Skolens ansatte drøfter hvordan skolen syn skal være på: Hva skolemiljø er, når terskelen for å gripe inn er der og når skoleleder varsles	Ved oppstart av nytt skoleår	Rektor
Nye foresatte gjøres kjent med skolereglene, og får brosjyren «Trygt skolemiljø»	Ved oppstart	Rektor/avdelingsleder
Alle foresatte og SU gjøres kjent med skolereglene	Ved oppstart av nytt skoleår	Rektor
Alle elever gjøres kjent med ordensreglementet og hva som krenkende atferd. De får innsyn i brosjyren «Trygt skolemiljø»	Ved oppstart av nytt skoleår	Rektor
Tiltak og aktiviteter knyttet til elevenes skolemiljø drøftes i elevrådet	Flere ganger i semesteret	Elevrådskontakt
Elevundersøkelsen gjennomgås i ledergruppen, i personalet, og SU	Hver høst/vår	Rektor
Kontaktlærer rapporterer funn fra utviklingssamtalene. Aktuelle tiltak som trenger oppfølging.	Høst og vår	Kontaktlærer/rektor
Evalueringsplan i personalet, herunder arbeidet med trygt og godt skolemiljø, vakt/tilsynsordning, elevsamtaler, undervisningsplan og forebyggende arbeid og håndtering av mobbing.	Høst og vår	Rektor
Evalueringsplan av skolens arbeid med skolemiljøet i elevrådet, FA	Høst og vår	Rektor
Internkontroll	Løpende	Rektor

Vedlegg 2: Rutine for håndtering av krenkelse og mobbing – BUØY SKOLE

Fase	Oppgave	Ansvar	Dokumentasjon	Tid
Bekymring	Bekymring/melding om utrygghet på skolen	Rektor/kontaktlærer	Referat	Ved kjennskap/mistanke
Undersøke lse	Rektor undersøker saken	Rektor/kontaktlærer		Umiddelbart
	Samtale med eleven som blir krenket/mobbet: Målet med samtalen er å gi støtte og å få informasjon. Det skal sikres at elevens subjektive opplevelse kommer fram, og understrekes forståelsen av at barnet ikke har det bra og at saken skal løses. Det gjøres avtale om videre oppfølging.	Rektor/kontaktlærer	Referat	Umiddelbart
	Samtaler med foresatte til eleven som blir krenket/mobbet samme dag: Det gis informasjon om at skolen setter i gang undersøkelser og observasjoner knyttet til elevens skolemiljø, og at det vil bli videre samarbeid om tiltak.	Rektor/kontaktlærer	Referat/mottatt melding om utrygghet	Umiddelbart
	Samtale(r) med eleven(e) som krenker/mobber: Målet med samtalen er å formidle at atferden må stoppe umiddelbart og å høre krenkerens versjon. Er det flere som krenker, skal de snakkes med en om gangen i rask rekkefølge. Det gjøres avtale om videre oppfølging.	Rektor/kontaktlærer	Referat	Snarest mulig
	Undersøkelser fortsetter	Rektor/kontaktlærer	Samtaler, observasjon	Snarest
Utforming av tiltak	Rektor nedsetter et "team" for intervensjonen:	Teamet	Referat og utkast til aktivitetsplan	Snarest

	Teamet foreslår vurderer behovet for videre avdekking, og starter med å utarbeide aktivitetsplanen			
	Møte med elev og foresatte: Elevene og foresatte får medvirke til tiltakene som iverksettes.	Teamet og rektor	Referat	Snarest
Iverksette tiltak	Iverksette tiltak: Jevnlige oppfølgingssamtaler med involverte elever	Teamet	Referat	Snarest
Evaluerer tiltak	Møte med foreldre: I møtet skal aktivitetsplanen evalueres, og det skal avtales videre oppfølging	Teamet og rektor	Referat/aktivitetsplan	Ved behov
Følge opp	Oppfølging etter at den negative atferden har opphørt	Rektor	Referat	

Vedlegg 3: Ved Buøy skole skal alle følge med på elevenes skolemiljø

Form for kartlegging	Når	Ansvar for oppfølging
Vakt- og tilsynsordning med ansvarsbeskrivelse	Hver dag	Rektor/alle ansatte
Trinnets sosiale miljø er tema på teammøter. Elevene kan svare på korte spørsmål/evaluerer dag/uke	Hver uke	Kontaktlærer
Trinnets sosiale miljø er tema på møter i SFO	Hver uke	SFO-leder
Klassemiljøundersøkelse minst en gang i året	Hvert år	Rektor/avdelingsleder
Elevers sosiale miljø er tema i klassegjennomgang minst to ganger i året	Høst/vår	Kontaktlærer
Elevsamtaler minst to ganger i året. Kontaktlærer rapporterer funn til rektor, som bestemmer videre oppfølging.	Høst og vår	Kontaktlærer/rektor
Utviklingssamtaler to ganger i året, der elevene svarer på spørsmål om trivsel, krenkelser og mobbing. Kontaktlærerne rapporterer funn til rektor, som bestemmer videre oppfølging.	Høst og vår	Kontaktlærer/rektor
Elevundersøkelse gjennomføres for alle elever på 5., 6. og 7. trinn. Resultatene analyseres i ledergruppen, i personalet, i elevrådet og FAU/SU.	Høst	Rektor/kontaktlærer
Elevrådet tematiserer trivsel, mobbing og krenkelser som felles tema minst to ganger i året	Høst og vår	Elevrådskontakt
Klassens sosiale miljø er tema på foreldremøter to ganger i året	Høst og vår	Kontaktlærer
Stavanger kommunes avvikssystem brukes ved brudd på loven	Ved avvik	Alle ansatte/rektor

Vedlegg 4: Skoleregler

Forskrift om skoleregler i Stavanger kommune vedtatt 15. oktober 2024 (1) (1) (1)

[Se link](#)

Vedlegg 5: Slik vil vi ha det på Buøy skole

SLIK VIL VI HA DET PÅ BUØY SKOLE ☺

- Alt yttertøy skal være av, og henges i gangen

Konsekvenser ved brudd på regelen:

- 1) Snakke med elev og gi inntil to beskjeder om å fjerne yttertøy
  - 2) Snakke med elev og avtale å ringe hjem dersom tilsnakk ikke tas til følge
- Mobiltelefon/smartklokke skal bare brukes i samråd med lærer, f.eks. i undervisning. Ellers er den avslått på skolens område og skal ligge i sekken/samles inn.

Konsekvenser ved brudd på regelen:

1)Snakke med elev og gi inntil to beskjeder

2)Mobilen leveres på kontoret hvor denne beholdes ut skoledagen/avtale med elev og ringe hjem

- Chromebook skal brukes til skolearbeid, og være klargjort hver dag (faner som ikke vedrører skolearbeid er lagt ned når skoledagen starter)

Konsekvenser ved brudd på regelen:

- 1) Snakke med elev og inntil to beskjeder om rett bruk av Chromebook
  - 2) Snakke med elev og avtale å ringe hjem dersom tilsnakk ikke tas til følge
- Musikk i ørene tillates kun etter avtale med lærer

Konsekvenser ved brudd på regelen:

- 1) Snakke med elev og gi inntil to beskjeder om å ta av øretelefoner
- 2) Snakke med elev og avtale å ringe hjem dersom tilsnakk ikke tas til følge

- Alle har fin språkbruk og oppførsel mot andre (også non-verbalt)

Konsekvenser ved brudd på regelen:

- 1) Snakke med elev og gi inntil to beskjeder om å bedre språk/oppførsel
- 2) Snakke med elev og avtale å ringe hjem dersom tilsnakk ikke tas til følge

Underskrift elever: _____

Vedlegg 5: Konsekvenstrapp ved brudd på skolereglene – primært knyttet til krenkende atferd

(Laveste nivå – 1, høyeste nivå – 7)

	Tiltak	Konsekvens
1	Elevene bryter en skoleregel. Det blir samtale med lærer med beskjed om at regelen er brutt, og stilt spørsmål om hva eleven trenger hjelp til for å følge regelen	Elevene og lærere blir enige om hva som må gjøres for å ikke bryte regelen igjen. I samtalen er det viktig at elevene får forklare seg om vanskene med å følge reglene, og en skal sammen prøve å finne gode strategier slik at elevene klarer å følge skolereglene videre.
2	Eleven bryter skoleregel igjen, selv om elev og lærer har en avtale om å følge skolereglene	Elev og lærer snakker sammen på ny, og eleven får forklare hvorfor skolereglene ble brutt. De gjør ny avtale, og elev får beskjed om at dersom regel blir brutt igjen, vil foreldrene bli kontaktet
3	Eleven bryter skolereglene for tredje gang	Elev og lærer snakker sammen, eleven får uttale seg og lærer gir en vennlig beskjed om at foreldre må kontaktes om saken
4	a) Eleven fortsetter å bryte skoleregel/regler b) Det blir sendt varsel om utrygghet/krenkende atferd	Rektor blir varslet om saken, og kaller partene inn til et møte. Både elev, foreldre og lærer deltar. Partene får klar beskjed om at uønsket atferd må ta slutt og om videre konsekvenser om dette ikke skjer. Det kan bli utarbeidet aktivitetsplan.
5	Uønsket atferd fortsetter i samme form eller på andre måter og/eller mot andre elever	Eleven og foreldre blir kontaktet og det blir drøftet om hensiktsmessig sanksjon er at eleven må tas ut fra klasserommet og sitte annet sted for 1- 2 skoletimer. Eleven får uttale seg i saken, og målet er at eleven videre skal følge skolereglene.
6	Uønsket atferd fortsetter til tross for forrige sanksjon	Eleven og foreldre blir kontaktet og det vil sammen med foreldrene bli vurdert om eleven skal bortvises fra skolen for to timer, helst samme skoledag.
7	Uønsket atferd fortsetter, selv om nevnte sanksjoner er foretatt	Rektor kontakter skoleeier/eksterne støttesystemer for bistand knyttet til å hjelpe eleven til å følge skolereglene

Vedlegg 6: Spørsmål til elev og utviklingsamtale (fylles ut av elev og foresatte)

Trygt og godt skolemiljø betyr at eleven opplever å ha fysisk trygge omgivelser, er trygg på voksne og sine medelever, kan uttrykke sine følelser og bli møtt med forståelse samt har en opplevelse av å høre til/bli regnet med i fellesskapet.

Godt skolemiljø betyr at alle elevene opplever tilhørighet og aksept for den de er, at det en bidrar med i fellesskapet blir satt pris på, at alle mestrer dagen kognitivt, sosialt, fysisk og er trygge på sin egenverdi. Krenkelser er ord eller handlinger som gjør at barn blir lei seg eller ikke har det bra. Eksempler på krenkelser kan være utestenging, baksnakking, negativ språkbruk/nedsettende kommentarer, diskriminering, vold og mobbing fysisk/digitalt

Dersom du ikke har det trygt og godt på skolen, skal dette meldes til lærer og rektor. Rektor skal snarest mulig undersøke saken og ta kontakt med foresatte.

Hvordan trives du på skolen?	Eventuell kommentar
1. Har du opplevd å ikke ha det trygt og godt det siste halvåret?	
2. Har du bidratt til at andre ikke har det trygt og godt det siste halvåret?	
3. Har du gjort noe ekstra for at andre skal ha det trygt og godt på skolen?	
4. Pleier du å søke hjelp hos voksne hvis du eller de andre ikke har det trygt og godt?	
5. Hva kan de voksne på skolen gjøre for at du og de andre skal ha det trygt og godt på skolen?	
HVA KAN SKOLEN GJØRE FOR AT DU HAR DET TRYGT OG GODT?	ER DET NOE DU KAN GJØRE FOR AT DU SKAL FÅ DET BEDRE PÅ SKOLEN?

Vedlegg 7: Observasjonsskjema (Skala 1- 6, der 1 er lite og 6 mye)

Begynnende mobbeatferd									
Hvor mye bestemmer denne eleven over hva som skal gjøres i aktiviteten/leken?									
Hvor mye bestemmer eleven hvem som skal være med i aktiviteten/leken?									
Følelsesregulering									
Denne eleven setter ord på egne følelser									
Denne eleven har et sterkt kroppsspråk									
Denne eleven setter ord på hva vedkommende mener andre føler									
Denne eleven viser egne følelser									
Språkferdigheter og kommunikasjonsstil									
Denne eleven snakker mye med andre elever									
Denne eleven tar kontakt med andre elever via språklig henvendelse									
Denne eleven snakker hyggelig til andre elever									
Denne eleven omtaler andre elever positivt									
Denne eleven henvender seg med negative kommentarer til medelever									
Denne eleven snakker nedsettende om medelever									
Denne eleven tar kontakt med medelever via spark, slag og skubbing									
Leke- ferdigheter og konsentrasjon									
Denne eleven kommer raskt i aktivitet/lek									
Denne eleven tar initiativ til aktivitet/lek									
Denne eleven blir kort tid i samme aktivitet/lek									
Denne eleven blir ofte ekskludert fra lek									

Denne eleven blir ofte stående å se på andres aktivitet/lek							
Denne eleven går ofte alene når medelever er i aktivitet/lek							
Denne eleven gir uttrykk for å ikke ville delta i samspill med andre							
Prososiale handlinger							
Denne eleven hjelper ofte andre							
Denne eleven hjelper ofte voksne							
Denne eleven foreslår ofte å dele med medelever							
Denne eleven oppmuntrer ofte medelever via ord og handlinger							
Denne eleven trøster/viser ofte omsorg overfor medelever							

Vedlegg 8: Observasjonslogg i klasserommet

Navn, klasse	
Observatør	
Varighet på observasjon	
Dato	

Under observasjoner er det viktig at du skriver det du ser, ikke det du tror du ser. Vær kort og konkret i beskrivelsene.

1: Organisering

Undervisningsform	
Antall voksne	
Organisering av elever	
Antall elever	

2: Klassemiljø:

Elevdeltakelse	
Lærers rolle i relasjon/vare og kontroll	
Elevers kontakt verbalt og non-verbalt	

3: Elevens rolle

Kontakt med andre elever verbalt og nonverbalt	
Plassering i rommet	
Aktivitet i undervisningen	

4: Overgangssituasjoner

Lærers rolle	
Elevenes kontakt verbalt og nonverbalt	
Enkeltelevens rolle	

5: Oppsummering

Klassemiljø	
-------------	--

Enkeltelevens rolle	
---------------------	--

Vedlegg 9: Stoppsamtale

Samtalen skal gjennomføres med en og en elev. Elevene skal ikke ha anledning til å snakke mellom samtalene.

Samtale med utsatt	Samtale med utøver
Hent eleven ut av klassen	Hent eleven ut av klassen
Start med det du vet om krenkingen	Start med å si at du vet om mobbingen
Si klart og bestemt at dette ikke er greit og at dette skal ta slutt (gi eleven støtte)	Si klart og bestemt at du og skolen ikke aksepterer det, at mobbingen skal ta slutt umiddelbart og at rektor er informert
Fortell i grove trekk hva du/skolen skal gjøre og at rektor er informert	Gjenta at mobbingen skal ta slutt umiddelbart
Si at du skal holde eleven oppdatert	Inviter den som mobber til samarbeid, for eksempel ved å spørre om han/hun har sett at andre plager den som blir mobbet. Hvis ja, spør hva eleven kan bidra med
Avtal nytt møte	Avslutt og gå med eleven til klassen
Kontakt elevens foresatte	Hent ut neste elev
	Kontakt elevenes foresatte

Vedlegg 10: Rutiner for systematisk tilsyn ute

Buøy skole Slik skal vi opptre ved tilsyn:

Ha tilsyn og gi veiledning på en slik måte at du hele tiden har oversikt over alle deler av uteområdet som du har ansvar for	-Beveg deg hele tiden, slik at du kommer i kontakt med så mange elever som mulig -Beveg deg i uregelmessige ruter, slik at elevene ikke kan forutse når du kommer -Vær spesielt oppmerksom på områder det kan oppstå konflikter
	-Se og lytt hele tiden til de ulike aktivitetene, slik at du vet hva som foregår på området -Se etter ønsket og uønsket atferd. Vær spesielt oppmerksom på områder der det kan oppstå konflikter -Øk muligheten for positiv samhandling og oppmuntring om positiv atferd
Vær positiv og oppmuntrende for å støtte opp om positiv atferd	-Involver deg ofte -Vær åpen, vennlig og hjelpsom -Gi spesifikk positiv oppmerksomhet til positiv atferd
	-Bruk anerkjennelser eller belønning for spesifikk atferd -Gi anerkjennelsen så fort som mulig - Bruk 5:1 regelen
Håndtere problematferd på en konsekvent måte.	-Korriger atferden umiddelbart -Fokuser på den spesifikke atferden som skal stoppes

Bruk milde, rimelige og forutsigbare konsekvenser	<ul style="list-style-type: none"> - Håndter problemet så privat som mulig (på tomannshånd) -Vær rolig, bruk enkelt språk -Vær vennlig og bestemt - Stopp argumentasjoner -Opptre rettferdig
---	---

Vedlegg 11: Vakt/tilsynsplan, eksempel fra våren 2024

- Alle vakter bærer gule vester
- Alle voksne er presis ute på sine tildelte områder
- De voksne oppholder seg der barna er og sprer seg på en hensiktsmessig måte
- De voksne følger med elever etter oppsatt plan og avtale
- De voksne følger elevene tilbake til timen, og gir informasjon til aktuelle voksne dersom dette trengs etter friminuttet
-

Foreløpig, sist endret 02.01.24

	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
Morgen 08.00-08.15	Hildegunn TJ (SFO) Aida Payal	Hildegunn TJ (SFO) Aida Payal	Hildegunn TJ (SFO) Aida Payal	Hildegunn TJ (SFO) Aida Payal	Hildegunn TJ (SFO) Aida Payal
Lillefri 09.45-10.00	skolegården Hildegunn Margrete Aida Christina Sølvi (elev) På banen 5-7	skolegården Aida Hildegunn Sølvi (elev) På banen 5-7	skolegården Hildegunn Margrete Aida Sølvi (elev) På banen 5-7	skolegården Ingrid Aida Hildegunn Hege Sølvi (elev) På banen 5-7	skolegården Hildegunn Filip Aida Sølvi (elev) På banen 5-7

Spising 10.40-11.00	1a Elisabeth 2a Hege 3a Sølvi 4a Hanna 5a Trond 6a Margrete 7a Ingvild	1a Hildegunn 2a Hege 3a Ann-Karin 4a Christina 5a Trond 6a Filip 7a Marita	1a Elisabeth 2a Hege 3a Ann-Karin 4a Christina 5a Trond 6a Margrete 7a Ingvild	1a Hildegunn 2a Hege 3a Ann-Karin 4a Hanna 5a Trond 6a Margrete 7a Ingvild	1a Elisabeth 2a Hege 3a Sølvi 4a Christina 5a Trond 6 Margrete 7a Marita
Storefri 11.00-11.30	Christina skolegården Aida Hildegunn Ann-Karin Ingrid N På banen Payal (A6) Filip	Aida skolegården Elisabeth Hanna Sølvi (elev) På banen Ingvild Ingrid N Payal(A6)	Aida skolegården Hildegunn Hanna Sølvi (elev) På banen Marita Ingrid N Payal (A6) Filip	Aida skolegården Elisabeth Sølvi (elev) På banen Marita Ingrid N Payal (A6)	skolegården Ann-Karin Hildegunn Aida På banen Ingrid N Payal (A6)
Lillefri 13.00-13.15	skolegården SFO	skolegården SFO	skolegården SFO	skolegården SFO	skolegården SFO

Vedlegg 12: MELDING OM UTRYGGHET PÅ SKOLEN

Opplæringsloven kapittel 12: Alle elever har rett til å ha et trygt psykososialt læringsmiljø. Skolen skal vektlegge elevens perspektiver.

Dersom eleven føler seg krenket eller mobbet, skal skolen straks sette inn tiltak slik at disse forholdene opphører. Skolen skal dokumentere tiltakene.

Tidspunkt:

Elevers navn/klasse	
Innmelder	
Innhold i meldingen	
Tiltak fra skolen	
Evaluerings	

Underskrifter	
---------------	--

Vedlegg 13: AKTIVITETSPLAN ETTER OPPLÆRINGSLOVEN §12-4:

- Skolen har etter opplæringsloven §12-4 en aktivitetsplikt ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Formålet med aktivitetsplikten er at skolene skal handle raskt og riktig når en elev ikke har det trygt og godt på skolen.
- Etter aktivitetsplikten skal skolen lage en skriftlig aktivitetsplan når det skal gjøres tiltak i en sak som angår elevens skolemiljø (jf. opplæringsloven § 12-4 sjette ledd første punktum).
- Aktivitetsplanen er skolens arbeidsdokument, men skal gjøre kjent for eleven saken gjelder og utarbeides i samråd med eleven som påvirkes. Dette dokument oppbevares og arkiveres i elevmappen unntatt offentlighet.
- Dokumentasjonsmengden må tilpasses den enkelte sak, men det skal gjennom aktivitetsplanen framkomme at skolen jobber forsvarlig, hensiktsmessig og etterprøvbart med saken. Skolen bør også føre egen logg i saker for å dokumentere oppfølging av aktivitetsplanen og følge opp utviklingen i saken.

Bakgrunn:

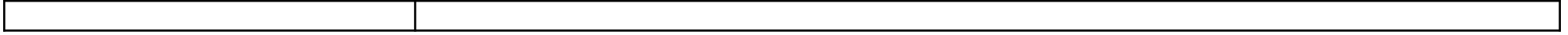
Hvem gjelder saken? Navn og fødselsdato på elev, klasse/gruppe	
Hvem har meldt saken? Når og til hvem ble saken ble meldt første gang	
Hva er problemet? Beskrivelse av bakgrunnen for saken og problem som skal adresseres med denne aktivitetsplanen	
Elevenes stemme Kort beskrivelse av når og hvordan de involverte elevene har blitt hørt i denne saken. Dette kan også utdypes som en del av undersøkelsene i saken (se under)	

Aktivitetsplikten:

Plikt til å følge med Kort beskrivelse av hva som er gjort for å oppfylle plikten til å følge med.	
Plikt til å gripe inn Kort beskrivelse av hva som er gjort for å oppfylle plikten til å gripe inn (gjelder spesielt akutte situasjoner).	
Plikt til å varsle Hvem og når er saken varslet rektor og ev. skoleeier (jfr. 9A-5).	
Plikt til å undersøke Hvilke undersøkelser er gjort, av hvem og når. Hva har av undersøkelsene i saken avdekket? I saker med omfattende undersøkelser, kan dokumentasjon framkomme som vedlegg, f eks møtereferater, trivselsundersøkelser o.l.	

Mål	Beskrivelse av tiltak/aktivitet	Ansvarlig for gjennomføring (person)	Tiltaket lgangsettes (dato)	Tiltaket evalueres	Mål oppnådd? Effekt-elevens stemme
					Mål oppnådd Elevens stemme (sitat):
					Mål oppnådd: Elevens stemme (sitat):
					Mål oppnådd: Elevens stemme gjennom foresatte (sitat):
					Mål oppnådd: Elevens stemme (sitat):
					Mål oppnådd: Elevens stemme (sitat):
					Mål oppnådd: Elevens stemme (sitat):
					Mål oppnådd: Elevens stemme (sitat):
Utvikle trygghet og tillit til at skolen tar ansvar for at uønskede hendelser stoppes.	Skolen har egen strategi for håndtering av uønsket atferd	rektor			

Aktivetsplanen er utarbeidet av:	Sted og dato	Rektors underskrift
----------------------------------	--------------	---------------------

Inmasjon om statsforvalteren som håndhevingsorgan (§12-6)

Hvis eleven eller foreldrene vil kontakte noen som kan vurdere om skolen har behandlet en sak som omhandler skolemiljø riktig eller burde gjøre mer, kan de melde fra til statsforvalteren.

For at statsforvalteren skal vurdere saken, gjelder følgende:

- saken må være tatt opp med rektor på skolen
- det må ha gått minst en uke siden saken ble tatt opp med rektor
- saken må gjelde skolemiljøet på den skolen eleven går på nå

Kontaktinformasjon til statsforvalteren i Rogaland er lagt ut på denne siden:

[Ein trygg skoledag utan mobbing | Statsforvalteren i Rogaland](#)

Vedlegg 14: Mobbeombudet i Stavanger:

[Mobbeombudet i Stavanger.htm](#)

Vedlegg 15: Lenden skole- og ressurscenter

[Lenden skole og ressurscenter \(minskole.no\)](#)

Informasjon om statsforvalteren som håndhevingsorgan (§12-6)

Hvis eleven eller foreldrene vil kontakte noen som kan vurdere om skolen har behandlet en sak som omhandler skolemiljø riktig eller burde gjøre mer, kan de melde fra til statsforvalteren.

For at statsforvalteren skal vurdere saken, gjelder følgende:

- saken må være tatt opp med rektor på skolen
- det må ha gått minst en uke siden saken ble tatt opp med rektor
- saken må gjelde skolemiljøet på den skolen eleven går på nå

Kontaktinformasjon til statsforvalteren i Rogaland er lagt ut på denne siden:

[Ein trygg skoledag utan mobbing | Statsforvalteren i Rogaland](#)

Vedlegg 14: Mobbeombudet i Stavanger:

[Mobbeombudet i Stavanger.htm](#)

Vedlegg 15: Lenden skole- og ressurscenter

[Lenden skole og ressurscenter \(minskole.no\)](#)